

โครงสร้างการผลิตและการตลาดปลาสวายในภาคกลาง

2.1 ประวัติของปลาสวายในประเทศไทย

ปลาสวายมีชื่อภาษาอังกฤษว่า Stripped Catfish, Siamese Shark และมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Pangasius sutchi* เป็นปลาน้ำจืด ไม่มีเกล็ด ลำตัวยาวเพรียว ปากกว้างผู้มีหนวด 2 เส้น มีสีหม่นเข้มที่หลังและมีสีเหลืองอ่อนตามครีบ ส่วนที่ปลายหางครีบหลัง และครีบอกมีสีค่อนข้างดำ เป็นปลาที่เลี้ยงง่าย โตเร็ว และให้ผลผลิตสูง

ปลาสวายเป็นปลาที่กินทุกอย่างทุกอย่าง (Omnivorous)¹ และโดยทั่วไปมีอัตราการเพิ่มในปริมาณการค้า ผลผลิตของปลาชนิดนี้มีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นมากอันเนื่องมาจากความสำเร็จในการผสมเทียมโดยการใช้ไซโมนของกรมประมง ในปี 2509 ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ในช่วงแรก เป็นการผลิตพันธุ์ปลาเพื่อสนองความต้องการเลี้ยงของเกษตรกร และสามารถเพาะเพิ่มขยายปริมาณพันธุ์ปลาชนิดนี้ปล่อยตามแหล่งน้ำธรรมชาติ อันเนื่องมาจากความพอเพียงในพันธุ์ปลาที่ส่วนหนึ่งได้จากการเพาะขยายพันธุ์ของเอกชน ปัจจุบันเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสามารถผลิตปลาสวายไม่เฉพาะสนองความต้องการของตนเอง แต่ยังเพียงพอที่จะสนองความต้องการของตลาดและส่งออก เป็นปลาดี

2.2 การผลิตปลาสวาย

2.2.1 แหล่งการผลิต

ปลาสวายมีแหล่งการผลิตทั่วทุกจังหวัดในภาคกลาง โดยมีปริมาณการผลิตมากน้อยตามความเหมาะสมของปัจจัยการผลิตในแต่ละพื้นที่ จังหวัดที่มีเกษตรกรทำการเพาะเลี้ยงปลาสวายในภาคกลางทั้ง 25 จังหวัดได้แก่ 1. กรุงเทพมหานคร 2. ชัยนาท 3. นนทบุรี 4. ปทุมธานี 5. พระนครศรีอยุธยา 6. ลพบุรี 7. สระบุรี 8. สิงห์บุรี 9. อ่างทอง 10. จันทบุรี 11. ฉะเชิงเทรา 12. ชลบุรี 13. ตราด 14. นครนายก 15. ปราจีนบุรี 16. ระยอง

¹Somying Rientrairut, "Case Studies on the Economics of Catfish (*Pangasius Sutchi*) Pond Farming in Thailand." Fisheries Economics Section, Department of Fisheries Ministry, Agriculture and cooperatives, Bangkok, Thailand. PP. 1-20

17. สมุทรปราการ 18. กาญจนบุรี 19. นครปฐม 20. ประจวบคีรีขันธ์ 21. เพชรบุรี
22. ราชบุรี 23. สมุทรสงคราม 24. สมุทรสาคร 25. สุพรรณบุรี

ในช่วงปี 2517-2525 กรุงเทพมหานคร เป็นจังหวัดที่มีปริมาณการผลิตปลาสดสูงสุด
ในประเทศไทย ผลผลิตของกรุงเทพฯ คิดเป็นสัดส่วนประมาณ 43 % ของผลผลิตทั้งหมดของภาคกลาง
ตามที่แสดงในตารางภาคผนวกที่ 2.1

สาเหตุสำคัญที่ทำให้กรุงเทพมหานคร เป็นจังหวัดที่มีการผลิตปลาสดได้ปริมาณสูงสุด
เป็น เพราะว่ามี การขยายตัวเมือง ทำให้ต้องมีการถมที่เพื่อทำบ้านจัดสรรต่าง ๆ บ่อดินที่เหลือ
จากการขุดหน้าดินใน เขตชาน เมือง จึงกลายเป็นบ่อ เลี้ยงปลา นอกจากนี้กรุงเทพฯ ยังมีประชากร
อยู่อาศัย เป็นจำนวนมากจึงทำให้มี เศษอาหารที่ เหลือจากการบริโภคซึ่ง เหมาะกับการ เลี้ยงปลาสด

2.2.2 ประเภทการเพาะเลี้ยง

การจำแนกการเพาะ เลี้ยงปลาสดตามลักษณะของพื้นที่ที่ใช้เพาะ เลี้ยง
ในภาคกลางสามารถกระทำได้ 3 ทางคือ

1. การเลี้ยงปลาสดในบ่อ จากการศึกษาด้านชีวของกรมประมง
เปิดเผยถึงขนาดของบ่อซึ่งควรมีขนาด 400 ตารางเมตรขึ้นไป ซึ่งทางที่ดีควรมิน้อยกว่า 1 ไร่
(1,600 ตารางเมตร) โดยมีขนาดความลึก 2 เมตร ซึ่งบ่อควรตั้งอยู่ในที่มีแหล่งน้ำพอเพียง
บ่อหากอยู่ใกล้แม่น้ำ ลำคลองหรือที่มีทางน้ำไหลก็จะสะดวกในการถ่ายเทน้ำไม่จำเป็นต้องมีขาน
บ่อ เพราะปลาสดไม่วางไข่ในบ่อ

2. การเลี้ยงปลาสดในร่องสวน จุดมุ่งหมายหลักของการเลี้ยงใน
วิธีนี้คือ การใช้พื้นที่น้ำให้เป็นประโยชน์ การเลี้ยงปลาสดในร่องสวนเป็นเพียงส่วนประกอบผลิต
พันธุ์จากการดำเนินกิจกรรมอื่น

3. การเลี้ยงปลาสดในกระชัง เป็นการเลี้ยงตามฝั่งแม่น้ำซึ่งไม่มี
ลมและกระแสน้ำแรง กระชังประกอบด้วยไม้ตาข่ายขนาดเหมาะสมของกระชังมีขนาด 10-15
ตารางเมตร ด้วยขนาดความลึก 1.25 เมตร

นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงปลาสดในนา ซึ่งไม่เป็นที่นิยมทั้งนี้เพราะ
ว่าระยะเวลาในการเลี้ยงจะสั้น เกินไปปลาจะโตไม่ได้ขนาด และมักจะเพาะ เลี้ยงในช่วงฤดูกลาง
ทำนา

เมื่อพิจารณาจากตารางภาคผนวกที่ 2.2 เฉพาะช่วงปี 2522-2525
พบว่ากว่า 90 % ของผลผลิตปลาสดจากฟาร์มภาคกลาง เป็นผลผลิตที่เกิดจากการเลี้ยงในบ่อ

รองลงไปได้แก่การเลี้ยงปลาสร้อยในกระชัง ปลาสร้อยที่ผลิตได้ในภาคกลางจะได้ผลผลิตเฉลี่ยต่อเนื้อที่แตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 2.1 ในช่วงปีการผลิต 2517-2525 ปริมาณผลผลิตปลาสร้อยของฟาร์มภาคกลาง เฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 0.23 กิโลกรัมต่อตารางเมตร ในปี 2519 และมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 2.06 กิโลกรัมต่อตารางเมตรในปี 2523

2.2.3 จำนวนฟาร์ม

ในช่วงปีการผลิต พ.ศ. 2517-2525 จำนวนฟาร์มที่ผลิตปลาสร้อยโดยเฉพาะในภาคกลางมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นจาก 178 ฟาร์ม ในปี 2517 เป็น 749 ฟาร์ม ในปี 2525 สัดส่วนของจำนวนฟาร์มเลี้ยงปลาสร้อยของภาคกลางต่อจำนวนฟาร์มเลี้ยงปลาน้ำจืดทุกชนิดของภาคกลาง มีค่าเท่ากับ 4.65 % ในปี 2523 และค่าสัดส่วนสูงขึ้นเป็น 7.89 % ในปี 2524 (ตารางภาคผนวกที่ 2.3, 2.4) และค่าสัดส่วนลดต่ำลงในปีต่อมา แม้ว่าจะมีจำนวนฟาร์มเลี้ยงปลาสร้อยในปี 2525 สูงกว่าจำนวนฟาร์มเลี้ยงปลาสร้อยในปี 2524 ก็ตาม สาเหตุเป็นเพราะผู้เลี้ยงปลาสร้อยใหม่จะมุ่งไปผลิตสัตว์น้ำชนิดอื่น ๆ ที่ราคาดีกว่า นอกจากนี้ผู้ผลิตรายใหม่บางรายอาจหันมาผลิตปลาสร้อยบ้าง แต่ในขณะเดียวกันผู้ผลิตปลาสร้อยรายเดิมอาจจะทิ้งอาชีพการเลี้ยงปลาสร้อยหันไปเลี้ยงปลาอื่นแทน นอกจากนี้ถ้าเราพิจารณาถึงพื้นที่เลี้ยงปลาสร้อยเฉลี่ยต่อฟาร์ม เฉพาะภาคกลางพบว่าในช่วงปี 2517-2525 ภาคกลางมีพื้นที่เลี้ยงปลาสร้อยเฉลี่ยต่อฟาร์มสูงจาก 2829.1 ตารางเมตร ในปี 2517 เป็น 5,365.66 ตารางเมตร ในปี 2525 สาเหตุเป็นเพราะผู้ผลิตเห็นว่าเมื่อเนื้อที่การผลิตน้อยเกินไปจะทำให้การเลี้ยงปลาสร้อยได้ผลไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วยโดยไม่สามารถปล่อยพันธุ์ปลาได้ตามที่ต้องการ (ตารางผนวกที่ 2.5, 2.6)

2.2.4 จำนวนหน่วยเลี้ยงปลาสร้อย

ในช่วงตั้งแต่ปี 2517-2525 หน่วยเลี้ยงปลาสร้อยสูงขึ้นจาก 308 หน่วย ในปี 2517 เป็น 3,093 หน่วยในปี 2525 เมื่อเราแยกพิจารณาตามลักษณะการเลี้ยงปลาสร้อยพบว่า มีเกษตรกรเลี้ยงปลาสร้อยในบ่อ เป็นจำนวนเท่ากับ 247 บ่อในปี 2517 และเพิ่มขึ้นเป็น 2,337 บ่อ ในปี 2525 มีเกษตรกรเลี้ยงปลาสร้อยในนาเท่ากับ 8 และ 2 แปลงตามลำดับ และมีเกษตรกรเลี้ยงปลาสร้อยในร่องสวนในช่วงปีเดียวกันเท่ากับ 40 และ 558 ท้องร่องตามลำดับ นอกจากนี้ยังเลี้ยงปลาสร้อยในกระชังเท่ากับ 13 กระชังในปี 2517 และเพิ่มขึ้นเป็น 196 กระชังในปี 2525 และเมื่อคิดค่าเฉลี่ยจำนวนหน่วยเลี้ยงปลาสร้อยเฉลี่ยต่อฟาร์ม เฉพาะภาคกลางแล้ว ในช่วงปี 2517-2525 ภาคกลางจะมีจำนวนหน่วยเลี้ยงปลาสร้อยเฉลี่ยต่อฟาร์มเท่ากับ 1.73, 2.95, 1.84, 1.91, 2.80, 3.19, 3.68, 3.47, 4.13 หน่วยตามลำดับ (ตารางผนวก

ตารางที่ 2.1 ผลผลิตปลาสรวยเฉลี่ยต่อเนื้อที่การผลิตในภาคกลาง

ปีการผลิต	ผลผลิตปลาสรวยเฉลี่ยต่อเนื้อที่หนึ่งตาราง เมตร	ผลผลิตปลาสรวยเฉลี่ยต่อเนื้อที่หนึ่งไร่
2517	.57 กิโลกรัม: ตรม.	.91 ตัน: ไร่
2518	1.33 กิโลกรัม: ตรม.	2.13 ตัน: ไร่
2519	.23 กิโลกรัม: ตรม.	.37 ตัน: ไร่
2520	1.22 กิโลกรัม: ตรม.	1.94 ตัน: ไร่
2521	1.89 กิโลกรัม: ตรม.	3.03 ตัน: ไร่
2522	1.65 กิโลกรัม: ตรม.	2.64 ตัน: ไร่
2523	2.06 กิโลกรัม: ตรม.	3.29 ตัน: ไร่
2524	1.93 กิโลกรัม: ตรม.	3.08 ตัน: ไร่
2525	1.87 กิโลกรัม: ตรม.	2.98 ตัน: ไร่

ที่มา: สถิติผลผลิตฟาร์มเลี้ยงปลาน้ำจืด กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ที่ 2.7, 2.8)

2.2.5 ปริมาณผลผลิตปลาสวายจากแหล่งน้ำธรรมชาติในภาคกลาง

ผลผลิตของปลาสวายที่ได้จากแหล่งน้ำธรรมชาติ ส่วนหนึ่งเป็นผลผลิตที่เกิดจากการแพร่ขยายพันธุ์ตามธรรมชาติ และอีกส่วนหนึ่งเป็นผลผลิตที่เกิดจากการปล่อยพันธุ์ปลาลงตามแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่นตาม อ่างเก็บน้ำ แม่น้ำลำคลองหนองบึง ทำนบปลาเกษ. และโครงการประมงหมู่บ้าน ตามนโยบายของกรมประมง ดังแสดงในตารางภาคผนวกที่ 2.9 ผลผลิตที่ได้จากแหล่งน้ำธรรมชาตินี้ส่วนใหญ่เป็นผลผลิตจากแม่น้ำโดยเฉพาะแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งมีชุกชุมเป็นพิเศษ ผลผลิตปลาสวายจากแหล่งน้ำธรรมชาติในภาคกลางมีปริมาณผลผลิตทั้งสิ้นได้ลดลงจาก 1,858.50 เมตริกตัน ในปี 2517 เหลือ 220 เมตริกตันในปี 2525 (ตารางที่ 1.3) จะเห็นได้ว่าอุปทานจากแหล่งน้ำธรรมชาติมีการผันผวนอย่างมากและได้ลดความสำคัญลง

2.2.6 วิธีการเลี้ยงปลาสวาย และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตปลาสวาย

2.2.6.1 ทูนในการผลิต โดยทั่วไปการดำเนินงานในทุกกิจการต้องใช้

ทุนที่เห็นได้ชัดก็คือ การผลิตปลาสวายต้องใช้เงินทุนเพื่อนำมาสร้างบ่อ หรือกระชัง เป็นที่เลี้ยงปลาและยังต้องหาแหล่งที่จะสร้างแพ ถ้าแหล่งนั้นไม่อยู่ใกล้ที่ดินตนเอง ก็ต้องเช่าที่ริมน้ำ สำหรับเกษตรกรที่ไม่มีที่ของตน เองก็ต้องเสียค่าเช่าที่ในการดำเนินงาน นอกจากนี้ ในการเลี้ยงปลาสวายนี้ต้องใช้เงินลงทุนมากเพื่อใช้ซื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ช่วยเหลือในการผลิต เช่น กระชังกันปลาหนึ่ เวลาน้ำท่วมบ่อ หรือใช้เงินทุนซื้อ เครื่องบดหรือ เครื่องหั่นผัก ฉะนั้นผู้ผลิตจึงมักยึดอาชีพการเลี้ยงปลาสวาย เป็นอาชีพรองนอก เนื่องจากงานประจำที่ทำอยู่เช่น เป็นพ่อค้า ข้าราชการ ขาวนา ชาวไร่ รับจ้าง เป็นต้น

2.2.6.2 แรงงานในการผลิต การเลี้ยงปลาสวายโดยทั่วไปจะใช้

แรงงานในครัวเรือน เป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นในบางพื้นที่ที่มีการเลี้ยงปลาสวายเป็นลำเป็นสันก็มีการจ้างแรงงาน เพราะทำเป็นกิจการใหญ่โตที่ใช้เงินทุนสูง เช่น ฟาร์มในเขตกรุงเทพฯ ส่วนผู้ผลิตที่เป็นชาวนาชาวไร่ มักจะไม่จ้างแรงงานเพราะเลี้ยงปลาสวายเป็นงานอดิเรกหรือเป็นการเพิ่มรายได้และยังเป็นอาหารแก่ครัวเรือน

2.2.6.3 จำนวนเนื้อที่และกระชัง กิจการเลี้ยงปลาสวายจะได้ผลผลิต

มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนกระชังที่เลี้ยง จำนวนบ่อ ร่องสวนและนาปลา ถ้าเลี้ยงหลาย ๆ เนื้อที่ผลผลิตที่ได้รับก็จะมีมากขึ้น ก่อนการเลี้ยงควรมีการเตรียมบ่อ ซึ่งบ่อที่ดีควรอยู่ใกล้แม่น้ำลำคลองที่มีทางน้ำไหลสะดวกในการถ่ายเท แต่เกษตรกรบางรายก็ลงทุนในการขุดเจาะน้ำบาดาล

เพื่อใช้ในการถ่าย เทน้ำ เสีย การ เตรียมบ่อควรแยกปฏิบัติดังนี้

-บ่อใหม่ดินมัก เป็นกรด การใส่ปูนขาวในอัตรา 1 ก.ก ต่อ 1 ตาราง

เมตร

-บ่อเก่าปรับปรุงบ่อโดยกำจัดวัชพืชออกให้หมดลอกเลน ดบแต่งกันบ่อ

และท่อระบายน้ำให้เรียบร้อย คากบ่อให้แห้ง เพื่อกันศัตรูปลาหลงเหลืออยู่ และปล่อยน้ำเข้าบ่อไม่น้อยกว่า 1 เมตร ทิ้งไว้ 7 วัน จึงนำปลามาปล่อย แต่ส่วนใหญ่ที่เกษตรกรใน เขตกรุงเทพมหานครเลี้ยงปลาในบ่อที่มีระดับความลึก 3-5 เมตร เพราะเกษตรกรไม่ต้องสิ้นเปลืองกับการสูบน้ำเข้าบ่อ เวลาน้ำเสีย เกษตรกรสามารถเลี้ยงปลาจนกระทั่งจับขายโดยที่น้ำยังมีสภาพดี ส่วนน้ำที่จะเลี้ยงปลาให้เจริญเติบโตต้อง เป็นน้ำที่จัดสนิท สีสอกเขียว แสดงว่าน้ำมีบูดดี หากน้ำมีรสเพื่อนกร่อยปลาจะเจริญเติบโตช้า ส่วนการเลี้ยงในกระชัง การเตรียมสร้างกระชัง ส่วนมากนิยมทำด้วยไม้จริงและลอยกระชังในน้ำด้วยไม้ไผ่ที่มัด เป็นแพลูกบวบ การเลี้ยงในกระชังที่สามารถควบคุมศัตรูปลาคามธรรมชาติ ผลผลิตจึงขึ้นอยู่กับจำนวนลูกปลาที่ปล่อย และจำนวนปลาที่รอดตาย

2.2.6.4 พันธุ์ปลาสวาย พันธุ์ปลาที่นำมาปล่อยควรคัดพันธุ์ปลาที่สมบูรณ์ไม่มีแผล

ตาบวมอท ไม่เป็นปลาที่แคะ เกร็น และควรคัดปลาที่ขนาด เท่ากันลงเลี้ยง ปลาที่ขนาดไม่ เท่ากันตัวที่โตจะแย่งอาหารกินทำให้ขนาดยิ่งแตกต่างกัน แหล่งหาพันธุ์ปลาสวายนั้น แต่ก่อนไม่เคยปรากฏปลาสวายแพร่ขยายพันธุ์ในบ่อ การเลี้ยงปลาชนิดนี้จำเป็นต้องหาพันธุ์จากแหล่งน้ำธรรมชาติ คือประมาณเดือนตุลาคมถึง เดือนธันวาคม ซึ่งเป็นฤดูน้ำลด และปลาสวายจะมีช่วงวางไข่อยู่ระหว่างเดือน เมษายนถึงพฤษภาคม ชาวประมงจะทำการจับโดยใช้ไซมาดหรือแห เป็นเครื่องมือ ปัจจุบันกรมประมงสามารถเพาะพันธุ์ปลาสวายโดยวิธีการผสมเทียมและ เผยแพร่ความรู้ถึงเอกชน จึงทำให้มีแหล่งพันธุ์ปลา เพิ่มขึ้นอีกนอก เนื่องจากแหล่งพันธุ์ปลาจากสถานีประมงต่างๆของกรมประมง

-การจำหน่ายพันธุ์ปลาแต่ เดิมนั้นทางสถานีประมงน้ำจืด ได้มีการ

จำหน่ายพันธุ์ปลา เป็นเนื้อในอัตราความยาวตัวปลาเนื้อละ .50 สตางค์ ราคาได้มีการเปลี่ยนแปลงภายหลังจากปี 2526 โดยอัตราใหม่กำหนดไว้ดังนี้ ลูกปลาขนาด 2-3 ซม. ราคา .20 สตางค์ ลูกปลาขนาด 3-5 ซม. ราคาตัวละ .40 สตางค์ ลูกปลาขนาด 5-7 ซม. ราคาตัวละ .60 สตางค์

-การปล่อยและอัตราการปล่อย ปลาที่ปล่อยควรมีขนาดยาว 5-12

ซ.ม. อัตราการปล่อย 1-13 ตัวต่อเนื้อที่ผิวน้ำ 1 ตารางเมตร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณอาหารและความอุดมสมบูรณ์ของน้ำ ในการเลี้ยงปลาสวายสามารถเลี้ยงร่วมกับปลาชนิดอื่นได้ เช่น

ปลาอุก โดยใช้อัตราการปล่อย ปลาสวายต่อปลาอุก เท่ากับ 2 ตัว : 1 ตัว แต่ที่เกษตรกรนิยมเลี้ยงคือปลาสวายคู่กับปลานิล นอกจากนี้ยังสามารถเลี้ยงปลาสวายพร้อมกับปลาคาร์พ เช่น ใ้ สุกร โดยใช้อัตราส่วนปลาสวาย : สุกร : พื้นที่มีต่อเท่ากับ 1,200 ตัว : 10 ตัว : 1 ไร่ ซึ่งการเลี้ยงแบบผสมผสานจะทำให้เกษตรกรได้รับประโยชน์มากกว่าเลี้ยงปลาหรือปลาคาร์พแต่เพียงอย่างเดียว ส่วนการปล่อยในกระชังมักจะปล่อยปลาขนาด 3 นิ้ว ปล่อยได้ประมาณ 100-200 ตัวต่อตาราง เมตร

2.2.6.5 อาหารและการให้อาหาร

ปลาสวาย เป็นปลาที่กินจุและกินไม่เลือก อาหารปลาสวายจึงแยกได้เป็น 2 ชนิด

-อาหารธรรมชาติ ได้แก่ พืชหรือสัตว์เล็ก ๆ ที่อยู่ในน้ำ เช่น ตัวแมลงเล็ก ๆ ลูกหอย ใ้เดือน หนอน ลูกกุ้ง ฯลฯ หากจะเพิ่มอาหารธรรมชาติให้ใส่ปุ๋ยมูลโค กระบือม้า หนู ฯลฯ ลงในบ่อในอัตรา 10 กิโลกรัม ต่อเนื้อที่ 1 ไร่

-อาหารผสม อาหารที่เกษตรกรนิยมเลี้ยงคือ เศษอาหารที่เหลือจากครัวหรือที่เรียกกันว่าข้าวหมู เพราะเลี้ยงแล้วปลาจะอ้วนและได้น้ำหนักดี พวกผักต่าง ๆ และแทนใบแค โดยเศษผักหันแล้วไปรยให้กินสด ๆ ส่วนผักคตขวาเกษตรกรมักจะนำมาหันแล้วจึงหมักกับข้าวหมูทิ้งไว้ 1 คืนจึงเทลงให้ปลากิน นอกจากนี้ก็เป็นพวกเศษเนื้อ เนื้อหอย ปลาต้มเป็นชิ้น โดยให้กินสด ๆ ตลอดจนใ้เบ็ด ใ้ไก่ โยนให้กินสด ๆ เป็นต้น

-การให้อาหารนิยมให้วันละครั้งเพื่อให้ปลากินได้ทั่วถึง ส่วนใหญ่ฟาร์มให้อาหารโดยการสัง เกตจำนวนของอาหารที่ให้สามารถเทียบถ้าอาหารไม่ปรากฏให้เห็นภายใน 1 วันหรือลดอาหารถ้ามี เศษอาหาร เหลือให้เห็น

-การเจริญเติบโต ปลาสวายจะใช้เวลาเลี้ยงประมาณ 8-12 เดือน จะได้น้ำหนัก 1-1.5 กิโลกรัม และได้น้ำหนัก 3-5 กิโลกรัม ภายในปีที่ 2 ปลาสวายโดยปกติจะออกสู่ตลาดขณะที่มีขนาด 1-2 ก.ก. ซึ่งเป็นขนาดที่นิยม ส่วนถ้าหนักเกิน 2 กิโลกรัมมากจะไม่นิยม เพราะว่ามีไขมันจำนวนมากในช่องท้อง

เกษตรกรสามารถศึกษา เกี่ยวกับอัตราการ เปลี่ยนอาหาร เป็น เนื้อ (Food Conversion Rate Ratio) ได้ด้วยตนเอง โดยอัตราการ เปลี่ยนอาหาร เป็น เนื้อ = $\frac{w}{F_2 - F_1}$

w = น้ำหนักรวมของอาหารทั้งหมดที่ใช้เลี้ยงปลาตลอดการทดลอง (ก.ก)

$$F_1 = \text{น้ำหนักทั้งหมดของปลาเมื่อเริ่มการทดลอง (ก.ก)}$$

$$F_2 = \text{น้ำหนักทั้งหมดของปลาเมื่อสิ้นสุดการทดลอง (ก.ก)}$$

ถ้าได้สัดส่วน เช่นอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อ = $\frac{4}{1}$ หมายความว่าปลาอาหารปลา 4 ก.ก. จึงจะได้เนื้อปลา 1 ก.ก.

$$\text{ส่วนอัตราการเจริญเติบโต} = \frac{\text{น้ำหนักเฉลี่ยของปลาทดลองที่เพิ่มขึ้น (กรัม)}}{\text{ระยะเวลาในการทดลอง (วัน)}}$$

2.2.6.6 โรคของปลาสวยงามและการรักษา

โรคซึ่งพบกับปลาสวยงามมีหลายชนิด เช่น

1. โรคแก๊สในช่องท้อง ปรากฏในลูกปลานขนาดเล็กอายุประมาณ 10 วัน อาการของโรคมีลักษณะคล้ายฟองอากาศเกิดขึ้นในช่องท้อง ทำให้ปลาเสียการทรงตัวและตายในที่สุด สาเหตุที่เกิดโรคนี้เพราะน้ำในบ่อมีอากาศมากเกินไป
2. โรคท้องบวม เกิดกับปลาสวยงามทุกขนาด อาการที่ปรากฏคือ ส่วนท้องของปลาจะบวมออกมาเห็นได้ชัดเจน ทำให้ปลามีอาการเคลื่อนไหวเชื่องช้าและตายในที่สุดเช่นกัน การรักษาที่ได้ผลคือการถ่ายน้ำและใส่เกลือลงในบ่อปลา
3. โรคที่เกิดจากเชื้อรา "แซปโพรเลกเนีย" มักพบเกาะกับไข่ปลาที่เสียแล้ว และบริเวณครีบปลาที่ฉีกขาด มีลักษณะเป็นเส้นยาว ๆ รวมกันเป็นกระจุก การรักษาทำได้โดยนำปลาที่มีอาการของโรคนี้แช่ในน้ำยาฟอร์มาลินเข้มข้น 1:4,000 เป็นเวลา 45-60 นาที หรือแช่ในสารละลายมาลาโครท์กรีน 1:12,500 จนเชื้อราติดสีของสารละลายดังกล่าว
4. โรคที่เกิดจากพยาธิ "ทริโคตินา" ส่วนมากเป็นกับปลาขนาดเล็กพบเกาะบริเวณลำตัวครีบซีเหงือก อาการที่ปรากฏในปลาที่มีตัวเบียนชนิดนี้เกาะมาก ๆ คือ มีลักษณะเป็นแผ่นเยื่อบาง ๆ ปกคลุมบริเวณดังกล่าว ทำให้ปลามีอาการเฉื่อยชาลง ไม่ค่อยกินอาหารและตายในที่สุด

วิธีกำจัดทำได้หลายวิธี เช่น

- ก. แช่ปลาในน้ำเกลือเข้มข้น 3 % เมื่อปลามีอาการกระวน-กระวายแล้วจึงเปลี่ยนน้ำใหม่
- ข. แช่ปลาในน้ำยาฟอร์มาลินเข้มข้น 25 ส่วน ในล้านส่วน
- ค. แช่ปลาในสารละลายค่างทับทิม 3 ส่วนในล้านส่วน

5. โรคที่เกิดจากพยาธิ "อีค" เกิดได้กับปลาทั้งขนาดเล็ก และขนาดใหญ่จัดว่า เป็นโรคที่ทำความเสียหายให้แก่ผู้เลี้ยงปลามากที่สุด เนื่องจากตัวเต็มวัยของ พยาธียังอยู่ใต้ผิวหนังของปลาและดูด เลือดกิน เป็นอาหารทำให้ยากแก่การกำจัด เพราะตัวยาไม่ สามารถกำจัดได้ ปลาที่เป็นโรคนี้นี้จะปรากฏจุดสีขาวกระจายไปทั่วลำตัว มีเมือกหลุดออกมา และมีอาการเฉื่อยชาในการ เลี้ยงปลาสวย ถ้าพบว่าปลาค้าวใด เป็นโรคนี้ให้รีบใช้ยากำจัดทันทีที่สามารถบ่งชี้การระบาดของโรคได้ เพราะอีค เข้าทำลายตัวปลาไม่พร้อมกัน ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธีคือ

ก. แช่ปลาในน้ำยาฟอร์มาลินเข้มข้น 25 ส่วนในล้าน และสารละลายมาลาโครท์กรีน 0.1 ส่วน ในล้านส่วนโดยใช้พร้อมกันทั้งสองชนิด

ข. แช่ปลาที่เป็นโรคในน้ำยาเมททิลีนบลูเข้มข้น 200 ส่วนในล้านส่วน ประมาณ 2 ชั่วโมงแล้วย้ายมาขังไว้ในบ่อที่มีน้ำสะอาดประมาณ 2-3 วัน จุดขาว ๆ จะค่อย ๆ หดไปเอง

ค. แช่ปลาในสารละลายไนโตรฟูราโซน ความเข้มข้น 1 กรัม ต่อน้ำ 40 ลิตร นานประมาณ 2-3 วัน

ง. แช่ปลาในสารละลายออริโอมัยซิน ความเข้มข้น 15 มิลลิกรัมต่อน้ำ 1 ลิตรนานประมาณ 4 วัน

6. โรคที่เกิดจากพยาธิ "แคคทีโลไรส์" หรือพวกพยาธิ ตัวแบน เกิดได้กับปลาทุกขนาด ปลาที่เป็นโรคนี้นี้จะมีอาการหายใจไม่สะดวก เพราะพยาธิจะ เข้า เกาะและทำลายซีเหงือกของปลา การกำจัดทำได้โดยการใช้ยาฟอร์มาลิน 50 ส่วนในล้านส่วน หรือสารละลายคิพ เทอร์ เร็กซ์ 0.25 ส่วนในล้านส่วนก็ได้ผล เช่นเดียวกัน

2.3 การตลาดปลาสวย

เมื่อผู้ผลิตเลี้ยงปลาสวยจนได้ขนาดแล้ว ก็จะติดต่อพ่อค้าปลาสวยที่รับซื้อในท้องถิ่น หรือที่เรียกว่าพ่อค้าผู้รวบรวม หรือพ่อค้าในจังหวัดใกล้เคียงให้มารับซื้อไปจำหน่าย หรือบางที่พ่อค้า ก็เป็นผู้เลี้ยงปลาเองและเป็นผู้รับซื้อไปจำหน่ายโดยซื้อจากผู้เลี้ยงอื่น ๆ ไซ้จำหน่ายอีกต่อหนึ่ง การจับปลาสวยเพื่อจำหน่ายนั้น พ่อค้าจะใช้จวนมาตีปลา เวลาจับปลาเกษตรกรจะเลิกให้อาหาร เพราะปลาจะตื่นตกใจ กรณีในฟาร์มปลานั้น ๆ เลี้ยงปลาอยู่เป็นจำนวนมากในแต่ละบ่อก็ต้องมีการ ทขอยจับขาย แต่การจับปลาขายในแต่ละบ่อถ้าใช้ระยะ เวลานานเกินไปปลาจะพอมน้ำหนักลดทำให้ ผู้ผลิตสูญเสียประโยชน์ที่ควรได้รับ การซื้อขายปลานั้นพ่อค้าที่มาจับมักจ่าย เช็คแทน เงินสดตามน้ำหนัก

ปลาที่จับได้ในแต่ละวันหรืออาจจำล่องหน้าไปหลาย ๆ วัน เมื่อคิดว่าปลายัง เหลืออยู่ในบ่อหรือใน กระชังอยู่ เป็นจำนวนมาก พ่อค้าประ เภทนี้การจ่ายเงินคือแต่ก็จะกดราคาผู้ผลิตและจะรับซื้อปลาสวย ในแต่ละฟาร์ม ไม่ เท่ากันราคาจะลดหลั่นกันไปตามขนาดของปลา โดยปกติราคาปลาที่น้ำหนักต่ำกว่า 1 กิโลกรัม ราคาจะต่ำกว่าปลาสวยที่น้ำหนักระหว่าง 1-2 กิโลกรัมอยู่เท่ากับ .50-1 บาทต่อ กิโลกรัม ยังมีพ่อค้าอีกประ เภทจะจ่ายเงินเมื่อขายปลาได้แล้ว จำนวนวันที่พ่อค้าพร้อมที่จะจ่ายให้ เจ้าของฟาร์มแล้วแต่จะตกลงกันแต่การจ่ายจะล่าช้ากว่าพ่อค้าประ เภทแรก ซึ่งการซื้อขายเงิน เชื้อ นั้นพ่อค้าประ เภทนี้มักหมุน เงินไม่ทันจึงทำให้การจ่ายล่าช้า การที่บางครั้งผู้ เลี้ยงต้องขายปลาไป โดยไม่รอให้ราคาปลาสูง เพราะว่าปลาที่ เลี้ยงโตได้ขนาดแล้วหากจะรอราคาสูงจะต้อง เสีย ค่าใช้จ่ายเพิ่มคือ ต้องให้อาหารปลาทุกวัน และการซื้อปลาสวยส่วนใหญ่ผู้ เลี้ยงจะสอบถามราคา จากฟาร์มใกล้เคียงแล้วจึงตกลงราคากับพ่อค้า แต่ส่วนใหญ่แล้วพ่อค้าจะ เป็นผู้กำหนดราคาตาย ตัวเลย ว่าจะจับปลาขายในราคา กิโลกรัมละเท่าใด พ่อค้าประ เภทนี้จะจับปลาส่งขายเองจำนวน หนึ่ง เช่นตามแพปลาในจังหวัดหรือจังหวัดใกล้เคียงนอกจากนี้จังหวัดใดที่ผลผลิตมาก เกินความต้องการก็จะมีพ่อค้าท้องถิ่นอื่น ๆ ที่ต่างไกลและขาดแคลนปลาสวยมาทำการรับซื้อต่อจากพ่อค้าในท้อง ถิ่นอีกต่อหนึ่ง โดยพ่อค้าในท้องถิ่นจะคิดค่าบริการสำหรับการควนในอัตรา 1 บาทต่อปลาสวย 1 กิโลกรัม และการจับปลาขายให้พ่อค้าขายส่งเพื่อส่งต่อไปจังหวัดอื่น ๆ ที่อยู่ห่างไกลพ่อค้าในจังหวัด นั้น ๆ ที่มารับซื้อมักจะซื้อปลาเป็นปลาเป็น หมายความว่า การนำปลาไปขายยังจังหวัดของตนให้ทันตอน เช้า บรรทุกปลาจะมีลังสังกะสีบรรจุน้ำและใส่ปลา เพื่อ เดินทางไปขายยังจังหวัดของตนให้ทันตอน เช้า ถ้าปลากินอาหารและถูกนำไประหว่างทางมักจะตาย เสียก่อนทำให้ เสียราคาเพราะปลาไม่สด ส่วน พ่อค้าในท้องถิ่นมักจับปลาเป็นปลาตามขายคือ เวลาจับปลาใส่ เชิง เมื่อชั่งน้ำหนักปลาแล้วหลังจาก หักน้ำหนัก เชิงจึง เทปลาใส่รถโดยไม่มีลังใส่น้ำปลาจะถูกนำไป ขายยังที่ใกล้เคียง ซึ่งปลาก็ยังมีความ สด หรือถ้าส่งไปขายยังที่ไกลและส่งเป็นปลาตายก็ต้องมีลังแช่ปลาด้วยน้ำแข็ง ผู้ผลิตจะสูญเสีย ประโยชน์อย่างมากจากการ เอาโรค เอา เปรียบของพ่อค้าผู้มาควน เวลาชั่งปลา พ่อค้าจะใช้ เชิง ซึ่งน้ำหนักของ เชิง เฉลี่ยแล้วไม่ เกิน เชิงละ 2 กิโลกรัม แต่เวลาชั่งปลาจะหักค่า เชิงถึง เชิงละ 4 กิโลกรัม ฉะนั้นหลังจากหักค่าน้ำสุทธิแล้ว พ่อค้าจะได้ประโยชน์เพิ่มจากการชั่งปลา โดยได้ น้ำหนักปลาเพิ่มไปแต่ละครั้งเท่ากับ 1-1.5 กิโลกรัม ซึ่งการชั่งปลาตาย เขาจะชั่งน้ำหนักที่ 54 กิโลกรัม เท่ากับน้ำหนักปลา 50 กิโลกรัม ส่วนการชั่งปลา เป็นจะชั่งน้ำหนักที่ 29 กิโลกรัม เท่ากับน้ำหนักปลา 25 กิโลกรัมหรืออาจชั่งที่น้ำหนัก 24 กิโลกรัม เหลือน้ำหนักปลาเท่ากับ 20 กิโลกรัม จะ เห็นได้ที่พ่อค้าปลาในท้องถิ่นจะให้ประโยชน์กับพ่อค้าปลาที่มารับซื้อจากต่างจังหวัด

อย่างมาก เพื่อ เป็นการเอาใจให้มาใช้บริการในการซื้อของคนและ เพื่อคนเองจะได้จับปลาขาย คราวละมาก ๆ ทำให้คนมีรายได้ดี ซึ่งเป็นผลเสียหายน่ากลัวอย่างมากต่อผู้ผลิต ในกรณีที่บ่อปลานั้น ๆ มีปลามากยิ่งทำให้ผู้ผลิตต้องสูญเสียรายได้ที่พึงได้รับ เป็นจำนวนมาก

ราคาปลาจะสูงสุคราว เดือน เมษายนถึงเดือนมิถุนายน เพราะในช่วงนี้มี การจับปลาน้ำจืดอื่น ๆ น้อยและ เป็น เวลาที่ปลาในแหล่งน้ำธรรมชาติขาดแคลน เนื่องจาก เป็นฤดูแล้ง น้ำเหลือน้อย ถึงแม้ว่าจะ เริ่มฤดูฝนมีน้ำมาบ้างแล้ว แต่ขนาดปลายัง เล็กอยู่ จาก เดือนกันยายนถึง เดือนธันวาคม ราคาจะต่ำลง เพราะปลาในแหล่งน้ำธรรมชาติจะโตขึ้นมีการจับกันมาก ทำให้ปลาน้ำจืดออกสู่ตลาดมาก

ขนาดของปลาที่นิยมตามภาคต่าง ๆ นั้น ภาคเหนือนิยมปลาสร้อยขนาดใหญ่ที่ น้ำหนักเฉลี่ยตัวละ 3-5 กิโลกรัม เวลาผู้บริโภคซื้อนิยมซื้อ เป็นชิ้น ๆ ส่วนภาคอื่น ๆ นั้นนิยมปลา ที่มีขนาด 1-2 กิโลกรัม

2.3.1 วิธีการตลาดปลาสร้อย (market channels)¹

ขั้นตอนการจำหน่ายผลผลิตปลาสร้อยจากฟาร์มสู่ผู้บริโภค เมื่อจำแนก ตามประเภทพ่อค้าคนกลางแล้ว ผู้เลี้ยงปลาสร้อยจะจำหน่ายให้กับพ่อค้าผู้รวบรวม (collectors) จากพ่อค้าผู้รวบรวมสู่พ่อค้าขายส่ง (wholesalers) พ่อค้าผู้รวบรวมบางรายจะทำหน้าที่เป็นพ่อค้าขายส่งไปในตัวด้วย และจากพ่อค้าขายส่งสู่พ่อค้าขายปลีก (retailers) พ่อค้าขายปลีกบางราย จะทำหน้าที่เป็นพ่อค้าขายส่งด้วยหรือที่ เรียกว่าพ่อค้าขายส่ง-ขายปลีก (wholesalers-retailers) แล้วจึงจะถึงมือผู้บริโภค (consumers)

ฟาร์มจะจำหน่ายปลาสร้อยทั้งหมด ให้กับพ่อค้าผู้รวบรวม-ขายส่งแล้ว พ่อค้าผู้รวบรวมจึงจัดสรรผลผลิตแก่พ่อค้าขายส่ง พ่อค้าขายส่ง-ขายปลีก พ่อค้าขายปลีก ผู้บริโภค เป็นจำนวนร้อยละ 100, 73.87, 15.68, 10.33, 0.12 ตามลำดับ (ภาพที่ 3)

2.3.2 ส่วน เลื่อมการตลาด

จากตารางที่ 2.2 จะ เห็นว่า ราคาปลาสร้อย เมื่อจำแนกตามประเภท พ่อค้าคนกลางแล้ว จนกระทั่งสู่ผู้บริโภคระดับราคาปลาที่ฟาร์ม พ่อค้าผู้รวบรวม พ่อค้าขายส่ง พ่อค้าขายปลีก และผู้บริโภคเฉลี่ยกิโลกรัมละ 10.33, 11.58, 12.58, 15.13, 18.63 บาทตามลำดับ

¹ เป็นการแสดงให้เห็น เฉพาะใน เขตกรุง เทพมหานคร ซึ่งเป็นแหล่งผลิตใหญ่ที่สุดของ ประเทศ

ตารางที่ 2.2 ราคาปลาและส่วนเหลือของการตลาดจำแนกตามขั้นตอนการจัดจำหน่าย
ของผู้เลี้ยงปลาสร้อย เขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2527

ประเภทพ่อค้า-ผู้บริโภค	จำนวน(ราย)	ราคาเฉลี่ย บาท/ก.ก	ส่วนเหลือการตลาดเฉลี่ย (บาท/ก.ก)
ผู้ผลิต	15	10.33	1.25
พ่อค้าผู้รวบรวม	6	11.58	1.00
พ่อค้าขายส่ง	7	12.58	2.55
พ่อค้าขายปลีก	15	15.13	3.50
ผู้บริโภค	-	18.63	

ที่มา: จากการสัมภาษณ์พ่อค้าระดับต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร ช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2527

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

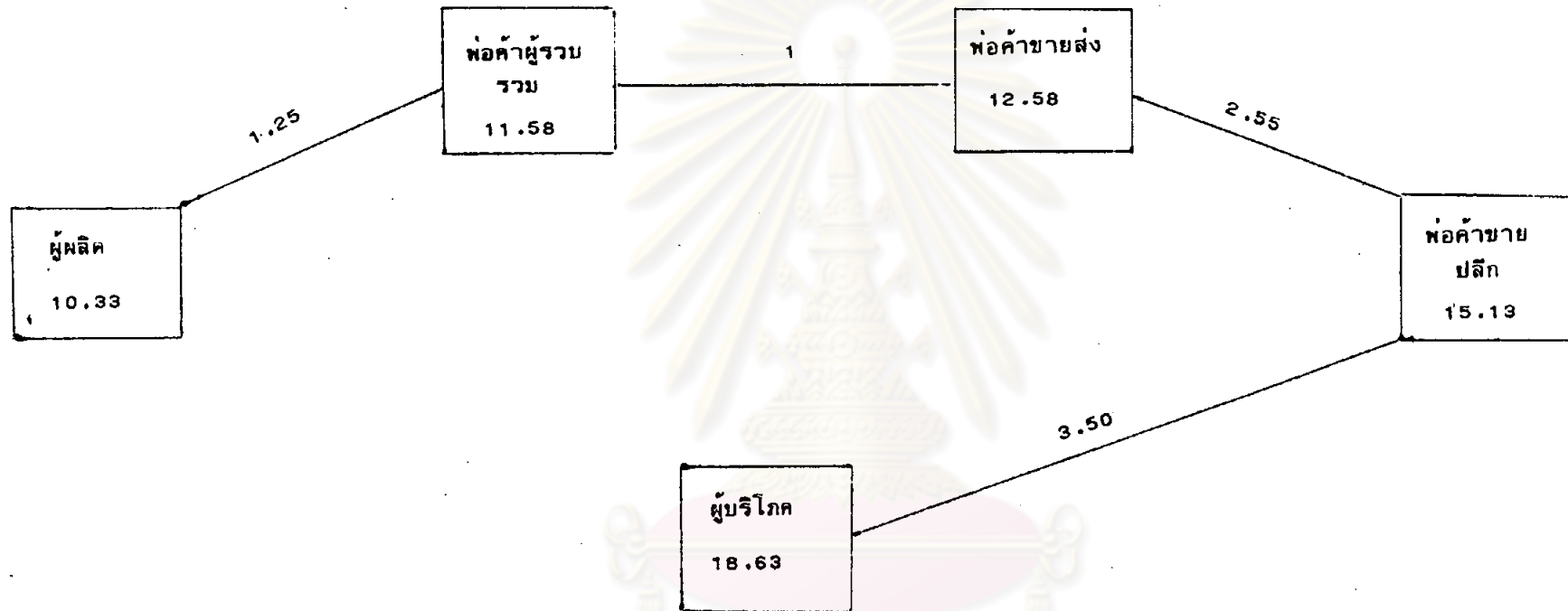
ส่วน เหลื่อมการตลาด เมื่อจำแนกตามขั้นตอนการจำหน่ายแล้ว ส่วนเหลื่อมการตลาดระหว่างผู้ผลิตกับพ่อค้าผู้รวบรวม พ่อค้าผู้รวบรวมกับพ่อค้าขายส่ง พ่อค้าขายส่งกับพ่อค้าขายปลีก และพ่อค้าขายปลีกกับผู้บริโภค เฉลี่ยกิโลกรัมละ 1.25, 1.00, 2.55, 3.50 บาทตามลำดับ (ภาพที่ 4)

เมื่อพิจารณาส่วน เหลื่อมการตลาดในแต่ละขั้นตอนการจัดจำหน่ายพบว่าพ่อค้าขายปลีก เป็นผู้ได้รับรายรับ เฉลี่ยต่อกิโลกรัมสูงสุดคือ ใ้ถึง 3.50 บาทต่อกิโลกรัม รองลงไปได้แก่พ่อค้าขายส่งคือ ได้รับรายรับจากการขายส่งปลาสดเฉลี่ยกิโลกรัมละ 2.55 บาท ส่วนพ่อค้าผู้รวบรวมได้รับรายรับจากพ่อค้าขายส่ง เฉลี่ยกิโลกรัมละ 1 บาท และพ่อค้าผู้รวบรวมได้รับค่าบริการในการตีวนจากผู้ผลิต เฉลี่ยกิโลกรัมละ 1.25 บาท ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าในกรณีพ่อค้าผู้รวบรวมถ้าพ่อค้าประเภทนี้จะจัดสรรผลผลิตจากฟาร์มปลาไปให้กับพ่อค้าขายส่งโดยตรง พ่อค้าผู้รวบรวมก็จะได้รับรายรับสูงยิ่งขึ้น สาเหตุประการหนึ่งที่พ่อค้าผู้รวบรวมได้รายรับ เฉลี่ยต่อกิโลกรัมต่ำในขั้นตอนการจัดจำหน่ายระหว่างผู้ผลิต-พ่อค้าผู้รวบรวม และระหว่างพ่อค้าผู้รวบรวม-พ่อค้าขายส่ง เป็น เพราะว่าเป็นขั้นตอนดังกล่าวพ่อค้าผู้รวบรวมสามารถจัดสรรผลผลิตขายให้กับพ่อค้าทางท้องถิ่น ที่มารับซื้อปลาสดถึงปากบ่อผู้ผลิต และสามารถจัดสรรผลผลิตขายให้กับพ่อค้าขายส่งได้ในปริมาณที่มาก เป็น เหตุให้รายรับต่อหน่วยต่ำ และในทำนองเดียวกันขั้นตอนการจัดจำหน่ายระหว่างพ่อค้าขายส่ง-ขายปลีก จะมีค่าส่วน เหลื่อมที่สูงขึ้น เป็น เพราะพ่อค้าขายปลีกสามารถระบายสินค้าสดตัวน้ำได้ในปริมาณที่น้อยกว่ามาก เมื่อปริมาณสดตัวน้ำโดยเฉพาะปลาสดที่พ่อค้าขายปลีกรับซื้อจากพ่อค้าขายส่งมีปริมาณน้อยราคาปลาที่รับซื้อต่อกิโลกรัมย่อมสูง ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกับกรณีระหว่างพ่อค้าขายปลีก-ผู้บริโภค นอกจากนี้เรายังเห็นได้ชัดว่ายิ่งขั้นตอนการจัดจำหน่ายมากยิ่งขึ้น เท่าใดหรือพูดย่าง ๆ มีพ่อค้าปลีกย่อยมากเท่าใด ราคาปลาสดที่จะถึงมือผู้บริโภคจะเพิ่มสูงขึ้นตาม ฉะนั้นในบรรดาพ่อค้าทุกประเภท พ่อค้าขายส่งจะเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดราคาซื้อผลผลิตปลาสดจากผู้รวบรวมได้มากกว่าซึ่งจะมีผลถึงรายรับของผู้ผลิตด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ราคาที่รับซื้อของพ่อค้าขายส่งก็พิจารณาจากภาวะการตลาดในช่วงนั้น ๆ ว่ามีความต้องการปลาสดมากน้อย เพียงใดและในขณะนั้นมีอุปทานปลาสดและปลาน้ำจืดชนิดอื่นมากน้อยเพียงใด

2.4 ขนาดอุปสงค์และการใช้ประโยชน์

ปลาสดที่ภาคกลางผลิตได้จะถูกนำไปใช้ในการบริโภคภายในภาคกลางเอง

ภาพที่ 4 ส่วนเหลือจากการตลาดปลาสด

ที่มา: จากการสัมภาษณ์พ่อค้าระดับต่าง ๆ เขตกรุงเทพมหานครช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2527

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บางส่วนถูกส่งไปจำหน่ายยังภาคอื่น¹ เมื่อพิจารณาตามตารางที่ 2.3 ในช่วงปีการผลิต 2517-2525 ปริมาณผลผลิตรวมของปลาสรวยในภาคกลางอันได้แก่ผลผลิตจากฟาร์มและผลผลิตจากแหล่งน้ำธรรมชาติมีปริมาณผลผลิตเพิ่มสูงขึ้นจาก 2,737 เมตริกตัน ในปี 2517 เป็น 7,252 เมตริกตัน ในปี 2525 ส่วนอุปสงค์ปลาสรวยของภาคกลางมีเท่ากับ 2,200 เมตริกตันในปี 2517 และเพิ่มขึ้นเป็น 3,454 เมตริกตันในปี 2525 ที่เหลือเป็นอุปสงค์ปลาสรวยของภาคอื่นในช่วงปีเดียวกันเท่ากับ 537 ตันในปี 2517 และเพิ่มขึ้นอย่างมากเท่ากับ 3,798.24 เมตริกตัน ในปี 2525

เมื่อเทียบสัดส่วนของการบริโภคปลาสรวยในภาคกลางต่อผลผลิตรวม และการบริโภคปลาสรวยของภาคอื่นต่อผลผลิตรวมทั้งภาค ในช่วงปี 2517-2525 พบว่าสัดส่วนของอุปสงค์ปลาสรวยภาคกลางต่ออุปทานรวมของปลาสรวยภาคกลางคิดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 81.21 เปอร์เซ็นต์ของผลผลิตรวม ซึ่งแสดงถึงว่าผลผลิตที่ได้นั้นจะใช้เพื่อการบริโภคภายในภาคกลางเอง เป็นส่วนใหญ่ และในปี 2525 ผลผลิตเหลือจากการบริโภคภายในภาคกลางเองมาก สัดส่วนของอุปสงค์ปลาสรวยภาคอื่นต่ออุปทานรวมปลาสรวยของภาคกลางทั้งหมดในช่วงปีเดียวกันโดยเฉลี่ยจะเท่ากับ 18.79 เปอร์เซ็นต์ของผลผลิตปลาสรวยรวมทั้งภาคกลาง

จำนวนอุปสงค์ปลาสรวยที่มีในภาคกลางนั้น ถ้าเราพิจารณาถึงการใช้ประโยชน์ในช่วงปี 2522-2525 ดังแสดงในตารางที่ 2.4 จะเห็นได้ชัดว่าผู้บริโภคในภาคกลางจะใช้ปลาสรวยเพื่อการบริโภคสดกว่าร้อยละ 90 มีเพียงประมาณ 3 % ที่นำไปใช้ทำเค็ม ที่เหลือจะถูกนำไปนึ่งหรือย่าง ทำปลาร้าหรือปลาแจ่ว ทำน้ำปลา และอื่น ๆ

ปัจจุบันกรมประมงได้พยายามค้นคว้าการแปรรูปสัตว์น้ำ โดยกองพัฒนาอุตสาหกรรมสัตว์น้ำและได้ทดลองแปรรูปปลาสรวย เป็นปลาสรวยรมควัน ลูกชิ้นปลาสรวย ข้าวเกรียบปลาสรวย ปลาสรวยหวานและเค็ม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้มีการเพิ่มในอุปสงค์ของปลาสรวยในภาคกลางให้ทันการขยายตัวของอุปทาน ผลผลิตปลาสรวยในแต่ละปีที่เพิ่มสูงขึ้นแม้ว่าจะมีอุปสงค์มาสนองแต่ระดับราคาและผู้ผลิตขายได้ก็ต่ำและสามารถสังเกตได้จากการเคลื่อนไหวของราคาปลาสรวย

¹อุปสงค์ภาคอื่นในที่นี้หมายถึงอุปสงค์ของภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

ตารางที่ 2.3 เปรียบเทียบสัดส่วนของอุปสงค์ภาคกลางและอุปสงค์ภาคอื่นต่ออุปทานรวมของปลาสดในภาคกลาง

	อุปทาน ภาคกลาง	อุปสงค์ ภาคกลาง	เปอร์เซ็นต์การ เปลี่ยนแปลง	อุปทาน: ภาคอื่น	เปอร์เซ็นต์การ เปลี่ยนแปลง	สัดส่วนของอุปสงค์ ภาคกลางต่ออุปทาน ภาคกลาง	สัดส่วนของอุปสงค์ ภาคอื่นต่ออุปทาน ภาคกลาง
2517	2,737.00	2,200.00	-	537.00	-	80.38	19.22
2518	2,706.70	2,000.50	-9.07	706.20	31.51	73.91	26.19
2519	1,179.29	1,009.20	-49.55	170.09	-75.92	85.58	14.42
2520	2,671.09	2,131.09	111.17	540.00	217.48	79.78	20.22
2521	2,963.65	2,700.00	26.70	263.35	-51.23	91.10	8.89
2522	3,543.65	2,780.00	2.96	763.65	189.98	78.45	21.55
2523	3,990.10	3,842.20	38.21	147.90	-80.63	96.29	3.71
2524	7,391.14	7,227.00	88.10	164.14	10.98	97.78	2.32
2525	7,252.24	3,454.00	-52.21	3,798.64	2,214.03	48.63	52.37

ที่มา : กรมประมง กระทรวง เกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ 2.4 การให้ประโยชน์ปลาสุวาย-เทโพเฉพาะภาคกลางปี 2522-2525

ปี	อุปสงค์ปลาสุวาย ภาคกลาง	ขายหรือบริโภค สด %	ทำเค็ม %	นึ่งหรือย่าง %	ทำปลาร้าหรือ ปลาแจ่ว %	ทำน้ำปลา %	อื่น ๆ %
2522	2,780.00	2,582.00 92.88	106 3.41	13 .47	81 2.9	-	8 .29
2523	3,842.20	3,575.20 93.05	132 3.44	20 .52	105 2.73	-	10 .26
2524	7,227.00	7,004.00 96.90	130 1.80	49 .68	33 .46	-	5 .07
2525	9,454.00	8,253.00 94.18	125 3.62	48 1.39	21 .61	5 .15	1 .03

ที่มา : กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

117718517